

de groei de afgelopen jaren al afgevlakt, zegt Heymann. "Dat is nadelig voor exportgerichte landen als Duitsland en Nederland. Het stimuleert bedrijven om hun productie naar lokale markten verplaatsen. Tarieven en andere handelsbeperkingen kunnen dan ook worden omzeild."

De econoom van Deutsche Bank neemt de autofabrikanten als voorbeeld. "Ik ben fundamenteel wél optimistisch over de Duitse automobielindustrie. We hebben in het verleden vaak gezien dat bedrijven in sommige technologieën niet de snelste waren, maar dat ze in de tweede ronde tot de beste behoorden. De bedrijven genereren een aanzienlijk deel van hun omzet in China of de VS, dynamische, relatief snelgroeiende economieën met een jongere bevolking. Ik denk kortom dat de vooruitzichten voor de automobielindustrie beter zijn dan de vooruitzichten voor Duitsland als vestigingsplaats."

Beleggers kunnen blij zijn dat in de internationale samenwerking waarschijnlijk weer een stap vooruit wordt gezet in plaats van achteruit. Heymann tempert hoge verwachtingen: "Met de nieuwe Amerikaanse regering kan er tussen Europa en de VS opnieuw zeker een fundamentele erkenning komen dat de handel goed is voor beide partijen. Maar het is onwaarschijnlijk dat er snel vooruitgang wordt geboekt op weg naar een nieuwe vrijhandelsovereenkomst. Geduld is geboden."

Volgens BDI-voorman Russwurm vergemakkelijkt de verkiezing van Biden de weg naar "multilaterale oplossingen" en "gezamenlijke initiatieven voor eerlijke concurrentie op de wereldmarkten". Maar de voormalige Siemens-bestuurder waarschuwt dat Duitsland niet moet denken dat vrijhandel weer de dominante ideologie wordt. "We moeten niet achterover leunen. De slogan *Buy American* komt van de Democraten, en de nieuwe president moet daar rekening mee houden."

**'EEN NIEUWE
VRIJHANDELS-
OVEREEN-
KOMST IS ER
WAARSCHIJN-
LIJK NIET SNEL'**

**ECONOOM DEUTSCHE
BANK
ERIC HEYMANN**

– Column –

Niets doen als optie

De Algemene Rekenkamer heeft zestien lessen uit het verleden getrokken over steun aan individuele ondernemingen. Les 8 luidt: "Niet ingrijpen is ook een alternatief."

Zo'n waarschuwing is nuttig, want de geschiedenis vergeet mensen die succes hadden met niets doen. Neem de Romeinse consul Quintus Fabius, die Hannibal overwon door geen slag met hem te leveren. Of neem de Russische veldmaarschalk Michail Koetoezov die zelfs toen Napoleon Moskou in brand stak weigerde de *Grande Armée* aan te vallen. Italianen zien *dolce far niente* als kern van het leven. En de geneeskunde is pas een serieuze wetenschap geworden sinds onze eigen Herman Boerhaave in de 18de eeuw het vak ordende met als basisregels *in dubio abstine* (bij twijfel niets doen) en *primum non nocere* (het belangrijkste is geen schade te berokkenen).

De politiek echter hanteert een eigen logica. Daar is de premisse veelal: we moeten iets doen. Dan komt er altijd wel iemand met een voorstel en constateert de politicus die dat bekijkt: dit is iets! Conclusie: we moeten het doen! En dan volgt een nieuwe wet.

In Brussel is dit denken schering en inslag. De dag

nadat onze koning de troonrede uitsprak, zei de president van de Europese Unie, Ursula von der Leyen, in haar *state of the union* dat alle lidstaten in 2030 hun emissie van broeikasgassen met 55 procent hebben teruggebracht in plaats van met 40 procent. Dat kost 90 miljard euro per jaar extra. Geen kattenpis. Commissaris Frans Timmermans legde uit waarom dat toch moet. Hij zei: "Niets doen is geen optie".

Mijn hart ligt meer bij de romanfiguur Oblomov, die in de eerste 150 bladzijden van het gelijknamige boek niet eens zijn bed uit kan komen. Niet alleen omdat hij lui is, maar omdat hij grote weerzin voelt als van hem verwacht wordt zich druk te maken over de dingen waar iedereen zich druk over maakt.

PAUL FRENTROP
is expert op het
gebied van corporate
governance